

Περί Τέχνης και Πολιτισμού

ΑΠΟΨΕΙΣ — ΘΕΑΤΡΟ

«Αμαντέους» από το Πράξις

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Νίκος Χαραλάμπους. Σκηνικά - κοστούμια: Στέφανος Αθηαϊνίτης. Μουσική επιμέλεια: Βάσος Αργυριδής. Κίνηση: Φράνσις Γουντ-Μαυρομμάτη. Παίζουν: Αντώνης Κατσαρής, Σπύρος Σταυρινίδης, Έλενα Παπαδοπούλου, Γιάννης Λαμπρόπουλος, Τάκης Χριστοφάκης, Χρύσανθος Χρυσάνθου, Σπύρος Σαραφινός, Γιώργος Τσιάκκας, Δήμητρα Καλπάκη, Μόνικα Μελέκη, Τάκης Καϊμακλιώτης, Χριστίνα Παυλίδου, Έλενα Ευσταθίου, Ανδρούλα Ηρακλέους, Ανδρέας Μελέκης.

Η επιλογή του Σπύρου Σταυρινίδη για το ρόλο του Μότσαρτ μου θύμισε την επιλογή της Δέσποινας Μπεμπεδέλη για το ρόλο του Αρτούρο Ούι από τον Ούβε Χάουζ. Δεν συγκρίνω το αποτέλεσμα, λέω μόνο πως η «παράξενη» επιλογή πρέπει να στηρίζεται σε πολλά σκηνοθετικά επιχειρήματα για να πείσει. Και ο Σταυρινίδης στο ρόλο του Μότσαρτ είναι όντως παράξενη επιλογή. Πάντα βλέποντας την επαγγελματική ευκολία αυτού του αξιόλογου ηθοποιού στους συνηθισμένους γι' αυτόν ρόλους - χυμώδεις, κυνικούς, χυδαίους, προσγειωμένους, στις καλύτερες στιγμές «γήινους», ένωθα την επιθυμία να το δω να δυσκολεύεται περισσότερο, να παίζει ρόλους «εκτός αμπλουά» - ρομαντικούς, ηρωικούς, λυρικούς, ποιητικούς, να το δω «ν' απογειωθεί», με άλλα λόγια. Αλλά στο «Αμαντέους» η απογείωση δεν αποτελούσε στόχο ούτε για τον ηθοποιό, ούτε για το σκηνοθέτη. Το στυλ του παιξίματος του Σταυρινίδη, όπως γενικά το εννοούμε εμείς οι θεατές που τον παρακολουθούμε να πρωταγωνιστεί σε δυο-τρεις παραγωγές κάθε σαιζόν, χρησιμοποιήθηκε στην παράσταση σαν δεδομένο. Γιατί; Ίσως για να υπογραμιστεί η άποψη, ότι ο Θεός διάλεξε τον πιο αταίριαστο, ανάξιο, «αντιπαθητικό, φαντασμέ-

νο...χυδαίο, βωμολόχο Μότσαρτ να είναι η ψυχή του πάνω στη γη», να υπογραμμιστεί η άποψη, ότι το «αγγείο», στο οποίο εμφυαλώνεται η θεία έμπνευση δεν πρέπει να είναι κατ' ανάγκη «κατάλληλο» σύμφωνα με την κοινή γνώμη. Αλλά αυτή είναι η άποψη του Σαλιέρι, ο συγγραφέας δε τη συμμερίζεται. Ο Σάφφερ χρησιμοποιεί τον πιο επιδεικτικό τρόπο να παρουσιάσει την αυτοκαταστροφή αυτής της λογικής μέσω του δραματοποιημένου μονόλογου του Σαλιέρι. Ο Σαλιέρι, που ένωθε τον εαυτό του ανθυποψήφιο του Μότσαρτ για την αυτοκρατορική και θεική εύνοια, θεωρεί τη μεγαλοφυΐα του αντιπάλου του σαν κάτι εξωγενές, κάτι που δεν πηγάζει από μέσα του, αλλά του χαρίζεται εντελώς άδικα. Αραγε ο σκηνοθέτης ήθελε να δώσει ο Μότσαρτ τόσο «άπτερο» για να χτυπήσει τη στερεότυπη μορφή εμπνευσμένης μεγαλοφυΐας; Ένα άλλο σημείο που λείπει από τη μορφή του Μότσαρτ στην παράσταση είναι η νιότη. Η εκδοχή του Σάφφερ βασίζεται στην παρουσίαση του χαρακτήρα ενός παιδιού θαύματος, που πάντα μάχεται με τη μορφή του πατέρα-προστάτη, που η κάθε του πράξη έχει το ύφος της αταξίας, που οι βωμολοχίες του είναι φροϊδιστικές επιθέσεις ενάντια στο πατρικό πρόσωπο, που οι σχέσεις του με τη γυναίκα έχουν το χρώμα του απαγορευμένου και άτακτου έρωτα των ανηλίκων. Όλα αυτά δεν ήταν δυνατό ν' αποδωθούν από το Σταυρινίδη. Έτσι η Στάζι στην καλή και φιλόδοξη ερμηνεία της Έλενας Παπαδοπούλου, μικρή παιχνιδιάρη με απροβλημάτιστη ξεγνοιασιά στην αρχή και τσακισμένο από τις έγνοιες παιδί, χαμένο στον κόσμο των ενηλίκων στο τέλος, δύσκολα έκανε ζευγάρι με το Σταυρινίδη.

Αν στη στυλιστική της παράστασης επιτρέπονται τέτοιες δυσαρμονίες μεταξύ των φαινομένων και του κειμένου ή της ιστορικής προσωπικότητας ή ακόμα και της μυθικής μορφής που το κοινό είχε σχηματισμένη στο μυαλό του, τότε ίσως όλη η παράσταση έπρεπε να έχει περισσότερη συμβατικότητα σ' όλα της τα στοιχεία.

Η μορφή του Σαλιέρι στην παράσταση βασίζεται εξ' ολοκλήρου στο κείμενο. Η επαγγελματική δουλειά του Κατσαρή προκαλεί σεβασμό και εκτίμηση. Πλήρης έλεγχος του λόγου, της φωνής, της κίνησης. Πόσο εύκολα μπαίνει στην εικόνα, την οποία ζωγράφιζε ο ίδιος, πόσο εύκολα γίνεται μια από τις φηγούρες των ταμπλό βιβάν που σχηματίζουν τα πρόσωπα του έργου χωρίς ταυτόχρονα να σταματάει την άμεση επαφή με το κοινό, την επιτακτική καθοδήγηση των θεατών. Αλλά...καταλαβαίνω την αφαιρετική αφήγηση των συναισθημάτων του ήρωα του και ξέρω πως το έργο απαιτεί μπρεχτική αποστασιοποίηση...Μα τότε δεν πίστεψα, ότι αυτό πρέπει να σημαίνει εντελώς ατάραχη εσωτερική κατάσταση του ίδιου του ηθοποιού. Θυμάμαι στο «Βασιλικό κυνήγι του Ηλίου», παρ' όλο που κι εκεί ο Νίκος Χαραλάμπους τόνιζε, πως βλέπει τον Σάφφερ σαν ψυχρό σεναρίστα και ρεπόρτερ, οι δύο πρωταγωνιστές είχαν κάπως φύγει από την αφαιρετική στυλιστική και έπαιζαν ο μεν Καυκαρίδης με τη συγκίνηση ενός μεγάλου ρόλου, ο δε Λούρας - με φιλοδοξία και ρίσκο. Πάντως δεν ήταν ατάραχοι.